QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 19 ta' Ottubru 2001

Numru 14

~itazzjoni 316/1990

Nathalie mart Frank Ciappara f'isimha proprju u b]ala kuratri`i *ad litem* ta' binha minuri Leonardo

versus

Frank Ciappara

F'din il-kaw\a l-attri`i qieg]da tfittex il-firda minn \ew[ha.

I`-`itazzjoni tg]id illi l-partijiet kienu \\eww[u fit-23 ta' Settembru 1997 u kellhom tifel li jismu Leonardo. I\-\wie[, i\da, tkisser g]ax il-konvenut kien]ati ta' e``essi, mo]qrija, theddid u offi\i gravi kontra l-attri`i. G]alhekk l-attri`i wara li kisbet l-awtorizzazzjoni tas-Sekond'Awla tal-Qorti ~ivili, mog]tija bid-dikriet 108/1990, biex tippro`edi g]all-firda minn \ew[ha, fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti:

1. tiddikjara l-firda personali bejn il-partijiet g]ar-ra[unijiet imsemmija fuq, jew dawk minnhem li jirri\ultaw;
2. tafda l-kura u l-kustodja ta' l-iben minuri tal-partijiet lill-attri`i;
3. tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-attri`i, g]aliha u g]al binhom, retta alimentari xierqa;
4. tiddikjara ma]lula l-komunjoni ta' l-akkwisti bejn il-partijiet, u, wara li ssir il-likwidazzjoni, tassenja lill-partijiet sehem indaqs kull wie]ed u wa]da;
5. tikkundanna lill-konvenut irodd lill-attri`i l-beni parafernali tag]ha;
6. timponi fuq il-konvenut id-dekadenzi preskritti mil-li[i, jew u]ud minnhom, jekk ikun il-ka\.

Talbet ukoll l-ispejje\ [udizzjarji.

Il-konvenut ressaq dawn l-e``ezzjonijiet:

1. hu ma ja]ti g]al ebda wa]da mill-g]emejjel attribwiti lilu mill-attri`i;
2. jekk l-attri`i trid il-firda, dan se]] biss g]al ra[unijiet li]olqot hi we]edha; u
3. il-konvenut ma g]andu jiddekadi minn ebda jedd li jmiss lilu skond il-li[i u ma g]andu jaqa' ta]t ebda sanzjoni.

B'dikriet tal-15 ta' {unju 1990 il-qorti]atret lill-Avukat Joseph Micallef Stafrace b]ala perit legali sabiex jirrelata dwar it-talbiet ta' l-attri`i wara li jqis l-e``ezzjonijiet tal-konvenut[1]; b'dikriet ie]or tal-10 ta' Novembru 1995[2] in]atar ukoll l-Arkitett Renè Buttigieg b]ala perit tekniku. Il-perit tekniku]alef ir-rapport tieg]u fit-13 ta' Marzu 1997 [3] u l-perit legali]alef ir-rapport tieg]u[4] fis-7 ta'

1 *Fol.* 13.

2 *Foll.* 182 *et seq.*

3 *Foll.* 195 *et seqq.*

4 *Fol.* 243.

Novembru 2000[5]. Wara li ng]atat lill-partijiet fakoltà li jag]mlu nota ta' osservazzjonijiet, il-kaw\a [iet differita g]allum g]as-sentenza[6].

Wara li qieset ix-xiehda l-qorti taqbel mal-konklu\joni tal-perit legali li r-ra[unijiet g]ala tfarrak i\-\wie[kienu (a) nuqqas ta']ajja intima bejn il-partijiet, (b) vjolenza u in[urji tal-konvenut kontra l-attri`i, u (`) g]ax il-konvenut kien i\omm lil martu nieqsa mill-flus.

}lief g]all-kwistjoni tal-flus — fejn il-konvenut forsi ma kienx ja]ti g]al kollox g]ax kien g]adda minn diffikultajiet finanzjarji g]alkemm il-qorti ma temminx li kienu daqshekk serji daqskemm xehed il-konvenut — ir-ra[unijiet l-o]ra li wasslu g]at-tfarrik ta\-\wie[kienu]tija tal-konvenut. Jidher li n-nuqqas ta' intimatjiet kien g]ax il-konvenut malajr tilef l-interess f'martu wara \-\wie[g]alkemm din baqg]et turih li kienet t]obbu; il-vjolenza, li hija l-aktar]tija gravi tal-konvenut, ma kienet qatt [ustifikata. Il-qorti g]alhekk taqbel mal-konklu\joni tal-perit illi l-]tija g]ala tfarrak i\-\wie[kienet tal-konvenut.

Dwar l-effetti patrimonjali tal-firda, il-qorti taqbel ma' w]ud mill-osservazzjonijiet mag]mula mill-attri`i fin-nota ta' osservazzjonijiet tag]ha[7], u ma taqbilx g]al kollox ma' w]ud mill-konklu\jonijiet tal-perit legali.

Il-perit legali, fil-para. 98 tar-rapport tieg]u, qal illi, ladarba l-konvenuta ilha g]axar snin toqg]od f'dar li ipprovdielha missierha, mela "l-problema ta' akkommodazzjoni li r-ra[el irid jipprovdi g]al martu jew, alternattivament, il-]tie[a li jipprovdilha mezzi adegwati biex din issib fejn toqg]od, ma te\istix". Wara li qies ukoll dan il-fattur, il-perit legali wasal g]all-konklu\joni illi jkun xieraq li l-konvenut i]allas lil martu manteniment ta' mitt lira (Lm100) fix-xahar.

---

5 *Fol.* 241.

6 *Foll.* 245 *et seq.*

7 *Foll.* 248 *et seqq.*

L-attri`i ikkritikat dawn il-konklu\jonijiet u l-qorti taqbel mag]ha li l-fatt li missier l-attri`i sabilha post ie]or fejn toqg]od ma jfissirx illi dan g]amlu biex jag]ti benefi``ju lill-konvenut u biex je]ilsu mill-obbligazzjonijiet tieg]u.

Barra minn hekk, il-qorti taqbel ukoll ma' l-attri`i meta din qalet li d-d]ul tal-konvenut x'aktarx huwa aktar milli jidher. Dan jidher mill-fatt li l-konvenut, meta naqsulu, g]ax ]adithom l-attri`i, flus li hu qal li kienu mhux tieg]u i\da ta' Edward Caruana, li mieg]u l-konvenut kien impjegat, xorta rnexxielu jrodd tlitt elef lira (Lm3,000) lil Caruana fi tliet snin[8], *i.e.* seta' jwarrab bejn wie]ed u ie]or elf lira (Lm1,000) fis-sena. Dan ma kienx ikun possibbli jekk il-konvenut dak i\-\mien kellu biss d]ul ta' mitejn u erbg]in lira (Lm240) fix-xahar li minnhom kien jag]ti mija u g]oxrin lira (Lm120) lill-attri`i u j]allas ukoll g]all-iskola tat-tifel[9]. Bilfors g]alhekk li l-konvenut kellu xi d]ul mo]bi.

Wara li qieset dawn il-fatturi, u wkoll illi l-attri`i g]andha s-setg]a li ta]dem u li jkollha d]ul tag]ha wkoll, il-qorti hija tal-fehma illi jkun aktar xieraq manteniment ta' mitejn u]amsin lira (Lm250) fix-xahar, li ji\died kull sena fl-istess proporzjon ta\-\jieda fil-paga minima nazzjonali.

L-attri`i ikkritikat ukoll dik il-parti tar-relazzjoni tal-perit li tittratta dwar krediti ta' l-attri`i kontra l-assi parafernali tal-konvenut, u krediti tal-komunjoni kontra l-assi parafernali tal-konvenut.

Il-qorti taqbel kemm mal-perit legali kif ukoll ma' l-attri`i illi l-flus tal-komunjoni u dawk parafernali ta' l-attri`i li ntefqu biex inxtrat id-dar u biex saru benefikati fid-dar parafernali tal-konvenut g]andhom jitqiesu krediti tal-komunjoni u ta' l-attri`i rispettivament kontra l-konvenut. L-ispejje\ fuq benefikati [ew stmati mill-

---

8 Ara x-xiehda ta' Edward Caruana fis-seduta tat-3 ta' Di`embru 1993 quddiem il-perit legali, p. lxxxxv tat-*typescript* tax-xiehda.

9 Ara x-xiehda tal-konvenut fis-seduta tad-19 t'Ottubru 1994 1993 quddiem il-perit legali, p. cxiv tat-*typescript* tax-xiehda.

perit tekniku fis-somma ta']amest elef mija u sitta u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm5,126.33). Il-perit legali kien tal-fehma li dan huwa kreditu tal-komunjoni kontra l-assi parafernali tal-konvenut, g]ax huma flus tal-komunjoni li servew biex \iedu l-valur tal-beni parafernali tal-konvenut; sehem l-attri`i g]alhekk huwa n-nofs. L-attri`i ma qablitx ma' dan g]ax tidher li qieg]da tippretendi li l-komunjoni hija kreditri`i mhux tas-somma minfuqa fuq il-benefikati i\da ta\-\jieda fil-valur tal-fond g]ax il-benefikati g]andhom jitqiesu li huma tal-komunjoni.

Il-qorti ma taqbilx ma' dan l-argument ta' l-attri`i, g]ax il-benefikati jibqg]u dejjem a``essorji tal-fond, u, billi *accessorium sequitur principale,* isiru proprjetà tas-sid tal-fond. G]alhekk ma humiex tal-komunjoni i\da parafernali tal-konvenut. F'dan il-qorti taqbel mas-sottomissjonijiet mag]mula mill-konvenut fin-nota ta' osservazzjonijiet tieg]u.

Madankollu, il-qorti tosserva li s-somma ta']amest elef mija u sitta u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm5,126.33) ma ]ar[itx kollha mill-komunjoni, g]ax intefqu wkoll flus parafernali ta' l-attri`i. Il-qorti g]alhekk, ukoll wara li rat il-kalkoli mag]mula mill-attri`i fin-nota ta' osservazjonijiet tag]ha dwar flus parafernali tag]ha, hija tal-fehma illi s-somma kollha ta' ]amest elef mija u sitta u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm5,126.33) g]andha titqies kreditu ta' l-attri`i kontra l-konvenut kemm b]ala sehemha mill-kreditu tal-komunjoni kif ukoll b]ala kreditu parafernali, b'\jieda mas-somma ta' ]ames mitt lira (Lm500) ma]ru[a mill-attri`i b]ala parti mill-prezz ta' l-akkwist.

L-attri`i talbet ukoll, fis-sitt talba tag]ha, illi l-qorti timponi fuq il-konvenut il-penalitajiet li ta]seb g]alihom il-li[i fl-art. 48 u 51 tal-Kodi`i ~ivili. Barra mid-dekadenza mid-drittijiet ta' su``essjoni, hija relevanti g]all-kaw\a tallum id-dispo\izzjoni tal-para. (`) ta' l-art. 48 li tg]id illi l-parti]atja titlef il-jedd g]al sehem minn dawk l-akkwisti li jkunu saru l-aktar mill-parti l-o]ra. Peress illi l-

]tijiet tal-konvenut huma dawk imsemmija fl-art. 40 tal-Kodi`i, u mhux fl-artt. 38 u 41, id-dekadenzi kontra l-konvenut huma m]ollija fid-diskrezzjoni tal-qorti.

Il-qorti tifhem illi, g]alkemm l-attri`i ma kellhiex impjieg u d]ul regolari, ix-xog]ol tag]ha fid-dar kien kontribut siewi g]all-komunjoni ta' l-akkwisti, u g]alhekk g]andu valur. Meta tqis ukoll illi l-konvenut sejjer jie]u l-benefi``ju ta' l-awment fil-valur tad-dar fejn kienu joqog]du l-partijiet, u li dan l-awment huwa, g]all-inqas *in parte*, dovut g]ax-xog]ol u l-b\ulija ta' l-attri`i, il-qorti hija tal-fehma li jkun xieraq, fi`-`irkostanzi, li d-dekadenzi msemmija fl-art. 48 tal-Kodi`i ~ivili jse]]u, f'bi``a, kontra l-konvenut. Fi`-`irkostanzi ma hux possibbli li s-sehem ta' l-attri`i g]all-akkwisti matul i\-\mien wara li \-\wie[tfarrak bi]tija tal-konvenut ikun kalkolat matematikament; g]alhekk qieg]ed ji[i likwidat *arbitrio boni viri* fis-somma ta' elfejn lira (Lm2,000). G]alhekk sehem il-konvenut mill-komunjoni g]andu jitnaqqas b'elf lira (Lm1,000) li g]andhom ji\diedu mas-sehem ta' l-attri`i.

}lief g]all-krediti msemmija fuq, il-qorti taqbel mal-likwidazzjonijiet ta' l-assi parafernali tal-partijiet u tal-komunjoni ta' l-akkwisti mag]mula mill-perit. Taqbel mar-rakkomandazzjoni mag]mula mill-perit legali fil-para. 118 tar-relazzjoni tieg]u dwar il-beni mobbli tal-komunjoni u, fi`-`irkostanzi, u fid-dawl tad-dispo\izzjonijiet l-o]ra ta' din is-sentenza, ma jidhrilhiex li ma g]andhiex toqg]od fuq dik ir-rakkomandazzjoni.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a, u tiddisponi mit-talbiet ta' l-attri`i u mill-e``ezzjonijiettal-konvenut, billi:

1. tilqa' l-ewwel talba u tg]id illi \-\wie[tal-partijiet tkisser bi]tija tal-konvenut, min]abba e``essi, mo]qrija, theddid u offi\i gravi kontra l-attri`i;

2. ma tqisx aktar it-tieni talba billi iben il-partijiet ma g]adux minorenni;

3. tipprovdi dwar it-tielet talba billi tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-attri`i is-somma ta' mitejn u ]amsin lira (Lm250) kull xahar g]all-manteniment ta' l-attri`i; il-]las g]andu jsir permezz ta' *cheque* pagabbli fl-ewwel jum ta' kull xahar bil-quddiem u g]andu ji\died kull sena fl-istess proporzjon ta\-\jidiet fil-paga minima nazzjonali;

4. tipprovdi dwar ir-raba' talba billi tiddikjara ma]lula l-komunjoni ta' l-akkwisti u tordna illi kull wa]da mill-partijiet i\\omm, b]ala s-sehem tag]ha mill-komunjoni, dawk il-]wejje[imsemmija fil-para. 114 C, D u E tar-relazzjoni tal-perit legali li dik il-parti g]andha f'idejha, u tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-attri`i s-somom ta' ]amest elef mija u sitta u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm5,126.33) u]ames mitt lira (Lm500) msemmija fuq, b'kollox]amest elef sitt mija u sitta u g]oxrin lira u tlieta u tletin `ente\mu (Lm5,626.33);

5. tipprovdi dwar il-]ames talba billi tikkundanna lill-konvenut irodd lill-attri`i l-]wejje[ imsemmija fil-para. 114 A tar-relazzjoni tal-perit legali li qeg]din f'idejh, b'dan illi l-attri`i g]andha trodd lill-konvenut il-]wejje[imsemmija fil-para. 114 B li qeg]din f'idejha;

6. tipprovdi dwar is-sitt talba billi tg]id illi l-konvenut tilef il-jedd li jiret lill-attri`i u l-jedd g]al sehem minn dawk l-akkwisti li saru l-aktar bil-]idma ta' l-attri`i; dan is-sehem huwa likwidat fis-somma t'elfejn lira (Lm2,000) u l-qorti g]alhekk tikkundanna lill-konvenut irodd lill-attri`i s-somma t'elf lira (Lm1,000); u

7. tikkundanna lill-konvenut i]allas l-ispejje\ [udizzjarji kollha.

Giannino Caruana Demajo   Connie Micallef
Im]allef Dep. Re[.